Jeruzalémská výměna 2015-2016

Ivana Hajičová

Ve školním roce 2015-2016 se uskutečnil již druhý běh mezinárodní výměny mezi Arcibiskupským gymnáziem a jeruzalémskou střední školou Israel Arts and Science Academy (IASA), tentokrát s významnou finanční podporou od nadace Renovabis. Po delší studijní a mentální přípravě se skupina devíti statečných v doprovodu Martiny Moravcové a Daniely Vejvodové vydala do Jeruzaléma. Mně cestu znemožnil úraz, a tak nyní předám slovo přímému účastníku.

Kryštof Cejp: AG v Izraeli

Jako leteckému pasažérovi-začátečníkovi mi let skýtá hned několik silných dojmů. Místo u okénka mi sice zajišťuje nevídané výhledy, které s dětským úžasem nepřestávám komentovat po většinu letu, také však třeba pohled na zlověstně se kymácející křídlo letadla během silných turbulencí na počátku letu.

Nejsem ale sám, koho turbulence vyvedly z míry. Droboučký vrabec, který panicky poletuje sem a tam uličkou mezi pasažéry očividně také není přivyklý strastem letecké dopravy. V celém letadle panuje velké zmatení způsobené přítomností tohoto tvora a v ptáčkově mozku dozajista panuje zcela srovnatelné zmatení způsobené přítomností letadla. Po překonání prvotních nejistot za stále slábnoucího strachu, že se v příštím okamžiku letadlo vydá vývrtkou k zemi, usínám.

Okolo půl šesté se letadlo přilepí k zemi v Tel Avivu. Přivítá nás vlahý večer. Všichni po příletu z mrazivé Prahy euforicky odhazujeme mnoho vrstev oblečení. Po několikaminutovém zmatku se nám daří nalézt našeho autobusáka. Vyrážíme do Jeruzaléma.

Na úzkém chodníku u příjezdové cesty na pozemek Israel Arts and Science Academy se choulí hlouček teenagerů, kteří vypadají úplně stejně nervózně jako my. Poprvé se setkáváme se svými izraelskými výměnnými studenty. Nejvyšší z nich, kudrnatý čahoun s piercingem v nose jménem Matan, který mě převyšuje nejméně o půl hlavy, se diví, že jsme všichni příšerně vysocí.

Vyrážíme s nimi do města. Ocitáme se uprostřed tržiště, ozářeného světly, vycházejícími z všudypřítomných řetězů žárovek. Všude kolem nás to hýří křiklavými barvami zeleniny, ovoce, koření a sladkostí, tvářemi lidí proudících kolem a hudbou, linoucí se z kaváren a hospod, posazených mezi krámky. Poté, co si dáváme falafel v jednom stánku, jsou snad všechny naše smysly přeplněny množstvím vjemů atmosféry moderního Jeruzaléma. Aram, krátkovlasá blonďatá modrooká Palestinka, která patří k nejmenším lidem, které jsem kdy potkal, sedí na patníku a hraje na africký buben, který si půjčila od náhodného člověka na ulici.

Noc trávím s Tondou a Martinem na pokoji (IASA je internátní škola), jemuž chybí půlka okna. Je nám zima.

Nazítří ráno už nám zima není, je krásně. Praha zůstává zapomenuta kdesi v mrazech, v Ein Kerem, místě, kde se setkala Marie s Alžbětou, se vyhříváme podobně jako mračna jeruzalémských koček.

Odpoledne strávíme na terase u Shir (jedné z hostících Izraelek) ve znamení politické debaty o izraelsko-palestinském konfliktu a zmrzliny Ben&Jerry's. Zůstávám s Terezkou v tomto domě přes noc, je to naše hostitelská rodina. Kromě luxusního interiéru a bezkonkurenční kuchyně nás ohromí zejména Shiřin mladší bratr. Je mu třináct, ale anglicky mluví lépe než mnozí z nás a erudovaným způsobem nás v průběhu jídel tu informuje o izraelské kultuře, tu nám vypráví zábavné historky o virtuálním pohřebišti příchutí Ben&Jerry's nebo o svém kamarádovi, který je tak vysoký, že když přespává u nich doma, tak mu čouhají nohy ze dveří na chodbu. Artyčokům jsem na chuť nepřišel.

V neděli se naše česká skupina vydá objevovat proslulé jeruzalémské Staré Město. Dorážíme poměrně brzy ráno, a ještě než se otevřou hradby, po kterých ho posléze obcházíme, podaří se nám na chvíli nakouknout do zcela vylidněných ulic, kde pouze několik ze stovek trhovců teprve otvírá své krámky. Octnout se na jednom z nejproslulejších míst světa zbaveném ostatních turistů má zvláštní nádech. Navštívíme mši svatou v Rakouském hospicu, která je sloužena v němčině. Německy nehovořící část výpravy a Terezka přemáhají spánek. I oni však ocení výhled na historické centrum, který se nám ze střechy hospicu naskýtá za pouhopouhých pět šekelů. Obědváme ve vynikajícím zařízení podávajícím hummus, dojde ale k politováníhodnému omylu, kdy si obsluhující muž nespojí naši skupinu s onou rezervací pro jedenáct lidí, nechá nás si objednat a na prázdný stůl vedle nás mezitím nanosí spousty skvostně vyhlížejících talířů hummusu, které tam pak celou dobu stojí nedotknuty, načež po našem odchodu naštvaně volá učitelce z izraelské školy, která rezervaci provedla, že ta její skupina nedorazila. Během této nešťastné události, při které přišla na zmar spousta jídla, se k nám připojuje Aram. Jsme nadšeni, že nás provede po Starém městě, ihned se jí chytíme a vrhneme se zpět do útrob města. Zanedlouho se ale ukáže, že Aram postrádá jakékoliv prvky orientačního smyslu a od úplného bloudění nás zachrání jen její vrozený sklon se zastavit ve spletitém a zdánlivě nekonečném arabském tržišti na každém rohu a dát se arabsky do řeči s některým z všudypřítomných prodavačů, který jí poté poradí, kudy se vydat do vytoužené destinace. Občas jako vedlejší účinek těchto rozhovorů zdarma dostane pár pohlednic či arabský šátek. Tímto způsobem obejdeme Zeď nářků, Chrám Božího hrobu, Davidovu hrobku, Arménskou čtvrť a další známá místa. Den pak zakončujeme v jakémsi mormonském kulturním centru, kde navštívíme kuriózní koncert tria, sestávajícího se z dvou předních izraelských operních pěvkyň a jednoho klavíristy. Celý koncert je výhradně ve francouzštině s výjimkou adaptace jakési hebrejské dětské písničky, o níž vím pouze to, že v ní figuruje žirafa.

Pondělní dopoledne pro nás znamená bohatý intelektuální program. Nejprve absolvujeme přednášku naší jedinečné Martiny Moravcové o Franzi Kafkovi. Poté se sejdeme v odpočinkové místnosti, kterých je škola plná. Rozsazujeme se do kruhu na červené pohovky a následuje obsahově i emočně vyčerpávající debata o sionismu, řízená učitelem filosofie Gadim. Teoretické a historické poznatky, které jsme získali při přípravě, můžeme konfrontovat s tím, jak svou současnou situaci vidí naši izraelští vrstevníci i jejich učitelé. Rozmanitost názorů je veliká a je zřejmé i to, jak pohled na věc ovlivňuje rodinné zázemí a původ. Na hodině filosofie téhož učitele nás čeká poměrně náročná přednáška o klasifikaci osvícenských filosofických směrů a autorů. Příslušné texty jsme si naštěstí nastudovali již předem v Praze. Kromě těchto bodů programu máme takový volnější den, který každý z nás tráví dle vlastního uvážení, všichni se ale setkáme večer v centru Jeruzaléma, kde navštívíme vynikající polévkárnu a jakýsi hudební festival.

Úterní ráno přináší nepříjemný zážitek velmi brzkého vstávání. Ještě za tmy se mi s obtížemi podaří vyloupnout se z nepříliš vábné internátní postele a v polospánku se dokodrcat na místo srazu – do

jídelny. K mému neradostnému překvapení jsem zde první. To jsem ještě mohl chvíli spát. Na nohou mě však drží vidina toho, co přijde: vyrážíme na dvoudenní výlet Negevskou pouští.

Mnohá víčka, ztěžklá krutým údělem nelidsky zkráceného spánku, se snaží nalézt ještě pár chvil odpočinku na autobusových sedačkách, čeká nás dlouhá cesta na jih. Přidávám se k nim. Probere mě až podezřelé houpání našeho turistického autobusu. Záhy zjišťuji, že jsme sjeli ze silnice a jakousi cestou, která by se snadno dala zařadit do kategorie off-roadových závodů v motokrosu, si to pomalu šineme kupředu. Dorážíme ke kráteru Machteš Ramon.

Pro Evropana, přivyklého přátelským krajinám mírného pásu, je poušť nesmírný zážitek. Procházíme obří prostranství posázená majestátními masivy z rudohnědého kamene, občas na některý šplháme, poté zas jiný slézáme. Je zataženo, nijak zvlášť teplo, není nám ani horko, ani zima, což je pro výšlapy kopců ideální. Jediné, co nám tuto jedinečnou zkušenost kazí, je výklad najatého průvodce pouští, který kromě toho, že příliš neovládá hradby bortící komunikační zbraň anglického jazyka, je také favorizovaným kandidátem v soutěži o nejvlezlejšího člověka roku 2016. Nejprve se stává terčem zábavy izraelských studentů, za což jsou svými profesorkami napomínáni, po nějaké době ale už jen všem příšerně leze na nervy. Jeho nejoblíbenějším anglickým slovem je „ze fenómena“, což dokáže nacpat do každé věty nejméně třikrát. Zajímavým poznatkem však je, že jeho do angličtiny doslovně překládané hebrejské idiomatické vazby překvapivě chápeme, protože ač o nich v Anglii pravděpodobně nikdy neslyšeli, v češtině jsou velmi podobné.

Se zacházejícím sluncem přicházíme zpět k autobusu, který nás dováží do hostelu v nedalekém městečku Mispe Ramon.

Ve středu ráno není ani mráček. Všichni povinně narazíme pokrývku hlavy, v mém případě příliš malý klobouček, který jsem si půjčil od dívky jménem Raqefet, a vyrážíme. Hned ze začátku se střetneme s kozorožci nubijskými, horskými kozami, které z nás nejsou ani zdaleka tak nadšené, jako my z nich a pranic si nás nevšímají. Sestupujeme do hlubin kráteru, který dnes plánujeme přejít celý na šířku a tak se dostat k silnici, kde nás nabere autobus a odveze do Jeruzaléma. Slunce nás neúprosně pálí a my toužebně vzpomínáme na mraky, jež nás ochraňovaly předešlého dne. Postupem cesty se barva krajiny mění v rámci spektra od hnědé přes načervenalou až po světlejší žlutou. Po pár hodinách cesty přichází vrcholné vystoupení průvodce, který za prakticky bezvětrného stavu nedokáže rozškrtnout sirku, aby nám na jakési hromádce chemikálií demonstroval, jak funguje vulkán. Ideální vzor pro přežití v poušti. Na poslední úsek cesty si pro nás ještě připraví „bojovku“, kdy jdeme sami v minutových intervalech. Během této asi kilometrové procházky, kdy o samotě ještě více vnímám děsivou krásu a pustotu tohoto místa, mě náhle vyleká vzdálený, leč velmi hlasitý výbuch, který přiletí odněkud zpoza obzoru po mé pravici a po mé levici se odrazí zpět od velkých úbočí hor. Později se mi dostane vysvětlení, že se jednalo o testovací odpal bomby na nedaleké vojenské základně izraelské armády.

Poslední den nás čeká výlet do proslulého Tel Avivu. Toto prosluněné město je v porovnání s konzervativním Jeruzalémem znatelně modernější a uvolněnější. Potkáváme zde méně ortodoxních židů, setkáváme se s mnoha lidmi, kteří by se dali označit zjednodušující nálepkou „západní“ (které v Jeruzalémě samozřejmě potkáte taky, nicméně jejich koncentrace je v Tel Avivu o poznání vyšší). Názory na toto město se mezi našimi izraelskými protějšky různí. Někteří ho oceňují jakožto svobodomyslné místo s velkou tolerancí (titíž označují Jeruzalém za dusivý a zpátečnický), jiní dávají přednost monumentálnějšímu a prastarému Jeruzalému, kde silněji cítí přítomnost svých

kořenů, dýchá zde na ně judaistická tradice. Po příjezdu se rozkládáme na malém trávníku s výhledem na moře. Připojuje se k nám vysoký dlouhovlasý muž – český zpravodaj pro oblast Blízkého východu Jakub Szántó. V tomto zprostředkovaném setkání nás přibližně hodinu zasvěcuje do tajů svého života a práce v Tel Avivu. Dozvídáme se například, že pokud jste cizinec a neovládáte plynně hebrejštinu, jasnou volbou pro vás je ruština, která zde platí za vstupenku do VIP clubu. Následně máme procházku městem. Rozchod dostaneme na skvostném tržišti. Mým jediným cílem je ochutnat tradiční izraelský pokrm šavarma, o kterém jsem toho v průběhu týdne mnoho slyšel. To se mi nakonec podaří, a tak následnou procházku po pláži absolvuji s plným břichem a šťasten. Pak už nám nezbývá, než nasednout do autobusu a po příliš krátké cestě na letiště Bena Guriona, kdy patrioticky ukazuji izraelským klukům na internetu Pražský hrad, být vyhnáni zase ven. Autobus zde z nějakého důvodu nestaví a tak se ani nestačíme řádně rozloučit, klopýtáme s kufry dovnitř letištní haly. S kufry plnými chalvy a hlavami plnými zážitků.

Tolik tedy Kryštof a jeho zážitky a dojmy. O necelé dva měsíce později opět postáváme na letišti Václava Havla – tentokrát abychom přivítali své izraelské hosty. Máme pro ně přichystaný rozmanitý program a jsme zvědaví, jak se jim u nás bude líbit.

Do týdenního pobytu se vešly jak obligátní položky typu Pražský hrad a Židovské muzeum nebo komentovaná procházka Hrabalovou Libní, tak vlastní umělecká tvorba (mozaiková a linorytová dílna, taneční hodina, psaní – některé výsledky našeho úsilí se zhmotnily ve sborníčku Tiny Tales) i trochu sportu. Velkou zábavu způsobil turnaj ve cvrnkání kuliček, pěší výlet údolím Únětického potoka, lodičky na Vltavě. Díky laskavosti Hedvičiných rodičů jsme si užili i skvělou zahradní slavnost. Do tichého usebrání jsme se ponořili při mši svaté u Nejsvětějšího Salvatora a při páteční bohoslužbě ve Staronové synagoze.

Jeden z nejlepších aspektů této výměny je prakticky neustálý kontakt, který umožňuje okamžitě si vysvětlit různé zvláštnosti našich kultur a životních postojů, které by jinak asi byly jen stěží pochopitelné. Ke konci pobytu jsme účastníky požádali, aby formou kratičkých příběhů ztvárnili své nejpřekvapivější zážitky. Zde jsou některé z nich:

TINY TALES WRITTEN BY ISRAELIS, 2016

The Siren (Raqefet)

We waited for the tram – a usual moment in Prague. Then suddenly the siren surprised us. We, the Israelis, jumped immediately. I could see the worried faces. But the Czechs looked normal and life around us went on as usual. After we realized that there is no Holocaust day in the Czech Republic and that the missiles from Gaza can´t reach that far we asked what the siren was for. “It´s for emergency cases, just a drill,” the teacher said. I felt like an idiot. “Why are you so alarmed?” I asked myself. “It´s only a drill.”

Metro Station (Eitan)

“Before we go to the next metro, I need to tell you that you should wait for everyone to get off the metro before you get on it.”

“Oh sorry, I didn't notice.”
“Yeah, because you got on it and then everyone got confused.”

Czech Passover (Ida)

“We have this tradition in Passover, when all the boys make whips that are made of twigs and they need to whip the girls with it. In return they get presents from the girls.”
“What??”
“Yes, but it´s for the benefit of the girls. They become younger and more beautiful.”
“What??”
“For example, look at Emmi. You can tell she doesn´t participate in this tradition.” :D

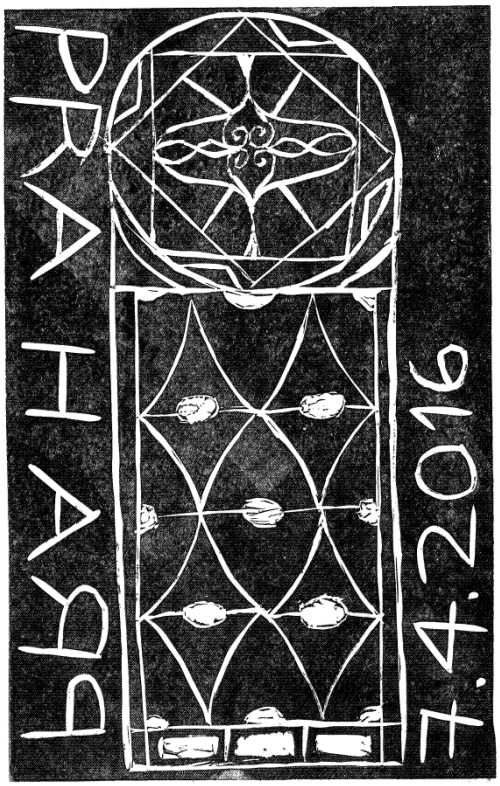

In church (Emmi)

It is really cold in this church. Everyone is sitting down straight. Their gazes never leave the priest. There is an echo all around. And it feels as if the walls, the paintings, the statues were all coming to life. The organ starts playing and everyone is singing.

This never would have worked in Israel, we have far less talent for harmonizing.

Cakes (Shir)

Before I got to Prague, I heard many weird things about the Czech cuisine. But reality was even more bizarre than I expected: It turns out that – as opposed to Israelis – Czechs barely eat any vegetables, but they make up for this absence by eating as many cakes and chocolates as they can.

Israeli manners (Liora)

At the beginning I felt uncomfortable. Everything here is so aesthetic and efficient and organized. You have to walk quickly and be just on time, everyone is so elegant.

Michael was the first to say – we have different time and it is OK. It is not inferior, it is different. I love to walk slowly, experience the moment and not organize it.

At some point this year (I think after our trip to the desert), I just felt it. Maybe we have some difference in our behavior code. And I am a sensitive and very polite person but I still don´t have to apologize. I won´t feel inferior in front of great Europe. I am great as well.

“Well, there is nothing like European manners,” Daniela said.

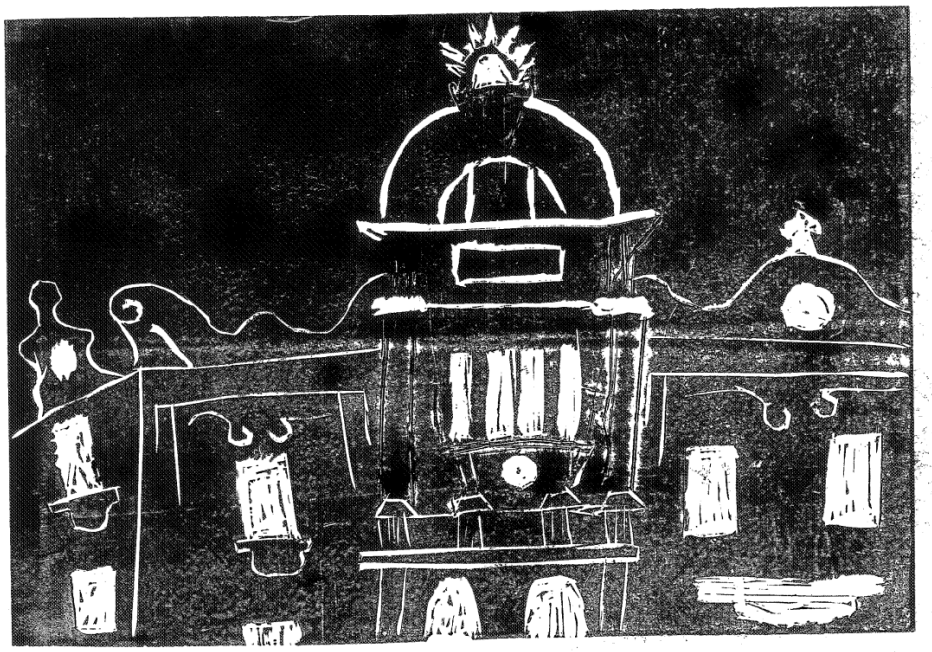

Public transport (Yannay)

“Run, run, we´ll miss the train.” Finally, we missed the train. We were standing in the metro station and I was looking at those red electronic letters that tell you when the next train is coming.
“It will come in two minutes!”
“Yeah, I know.”
“So why did we have to run like crazy?”
“Because obviously I did not want to miss the train.”

TINY TALES WRITTEN BY CZECHS, 2016

On being religious (Kryštof)

We are discussing religion. The Israeli students ask us:
„You guys are all Christians?“
„Well, yeah, most of us.“
„OK, but are you, like, religious Christians?“ they continue asking.
We don't understand.
„Of course we are religious Christians, what kind of question is that?“
„I mean – do you believe in God?“
„Yes, that is the condition! You can't be a Christian and not believe in God, that's a contradiction. Then you are just an atheist.“
Our Israeli friends are astonished.

Good manners (Tonda)

We were just about to leave our train so we were getting ready. I, as a real gentleman, started to help my exchange partner, who happened to be a girl, to put her coat on, but in the next moment I stopped abruptly for she asked me, what the hell I was doing. She had absolutely no idea, what was going on. I tried to explain that there is a kind of behavior called "good

manners“ and one way to behave according to them, for men, is to be polite and nice to women, for example to help them with putting a coat on.

But she just couldn't understand: "Why would you help me, if I can do it perfectly on my own?“

Names (Tereza)

Shir: “We have this Ukrainian lady that cleans our house. She really hates our cat.“
Tereza: „Oh, really? How can she hate Schmun?“
S.: “Yeah, you know. Last night I spoke to my father about the Czech swear words – and we found out we know some of them.“
T.: „Whoah, how?“
S.: „Well, the lady has a special name for our cat. She calls her K...a.“
(In Czech k...a is a swearword meaning prostitute)

Aram: “Hey, Kryštof, what's your girlfriend's name?“
Kryštof: “Em...“
A.: “Wait, wait! I will guess! I know a few Czech names, you know...
Let me think about it for a while... Dubček!“
(Dubček is the surname of the leader of the Communist Party in the 60s, and it is a male name.)

Time Paradox (Hedvika)

The family Anna and I stayed in lived in a city close to Jerusalem. In the evening we went for a walk to a local park. There was a huge empty concrete pool, so we asked our host if there is supposed to be water in it. He answered that it fills only when it rains; we asked how often that is and he said: “Oh, about once every three years.“

There were also big models of dinosaurs scattered around the park with signs describing them. To these he said: “The year in which they lived used to be the written on the signs, but since according to the Jews the world didn't exist then, they had to take them down and replace them.“

Buchta buchta (Anežka)

„Dáš si buchtu?“
“What does buchta mean?“ asks my Israeli friend.
“Buchta means something like a cake. Why?“
“Cake?“ she laughs,“In Hebrew it means a lot of something.“
So we concluded that if you say *buchta buchta,* it means a lot of cakes.

Random talks in the hall (Matylda)

One day, I was very tired and so I stayed at the dorm and slept for a few hours, and happened to be the only Czech student in the school. I got stopped by some students from the art department in the hall, who were startled by the appearance of a foreign student. There was a lot of handshakes and names I forgot just after I was told. We spoke about politics, rocket alarms and whether redheads have a soul or not. When I said that our sirens get tried out once a month, just to see if they work, it was met with great surprise.

”If the siren is heard here, everyone goes to the shelter or lies down guarding their head,” one of the girls says shaking her head. “Where I live, we have about 20 seconds after the alarm before the bombs come. The worst thing is when you get caught in the shower.”

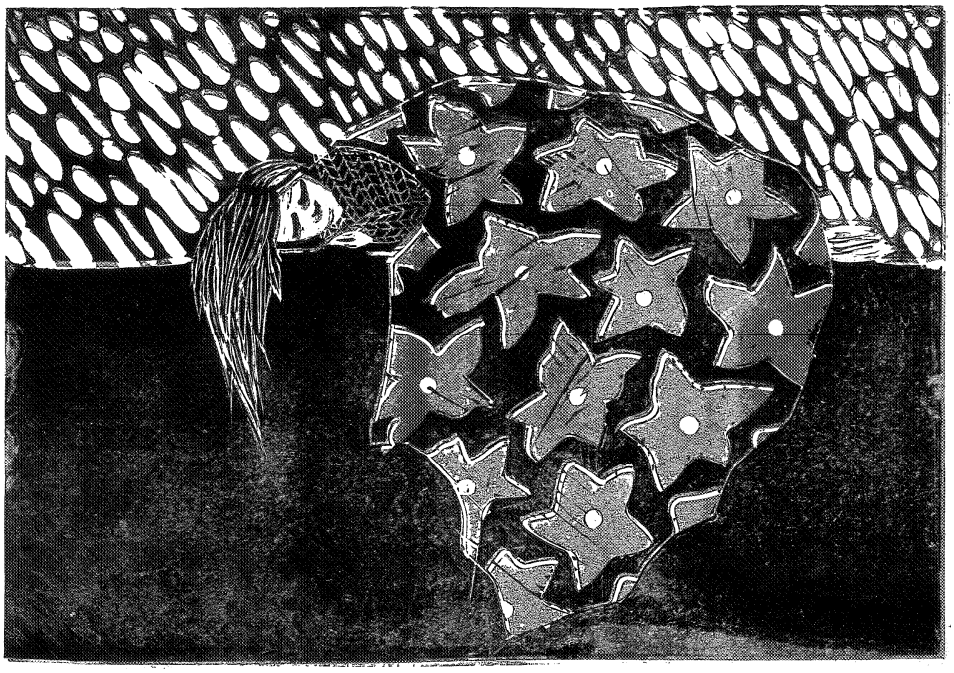

Flower relativism (Daniela)

We are visiting a party at Hedvika´s house in the evening. The guests cram on the staircase of our school and they cannot wait for the evening to come. One of the Israeli teachers is carrying a bouquet.
“Can I ask you a question?” she asks her Czech colleague worriedly.
“Yes, of course.”
“I´m afraid I didn´t pick a proper bouquet. I hope Mrs Klímová will not be offended.”
“Let me have a look… I see, roses, I think they are perfectly alright!”
“Well, I mean, in Israel roses are the plainest flowers ever. Shouldn´t I have better bought tulips?”
“You might have, no question. But why should the tulips be fancier than roses?”

How much is it? (Markéta)

We were sitting on the grass when a girl came to us with a cup of hot chocolate in her hands.
“Hey, this chocolate is really good. Do you want to taste it?”
“Hmm, you are right, it´s delicious. How much did that cost?”
“50 Crowns.
“That´s actually quite expensive.”
“What? Expensive?”, an Israeli student asks in surprise. “For us it´s eight shekels and that´s half of our normal price in Israel.”
“Here in the Czech Republic we could buy two beers for the same price. So it´s expensive for us.”
“Incredible. By the way, do you usually count the price in beers?”
“Yes, beer is a universal measure. We are just a beer-loving country.”

Locking the door (Bára)

“Wait, you forgot to lock the door.”
“No, it´s alright. We almost never lock it.”
“Are you serious?”
“Yeah. There´s no point in it.”
“But aren´t you scared that someone´s gonna rob you?”
“Not at all. Maybe if we lived in Tel Aviv, we´d lock the door. But it´s completely unnecessary here. Why are you surprised? Do you always lock the door in Prague?”
“Always. People would probably think you´re crazy if you didn´t.”
“Really? That´s weird…”

Shabbat (Martin)

“Hi Martin and Tonda. Did you sleep well?”
“Yeah, we did, thanks.”

It was almost twelve o´clock on Saturday in Mattan´s house near Jerusalem. Saturday means Shabbat in Israel – and even “non-religious” people like Mattan (our exchange partner) celebrate it. We ate brunch (breakfast + lunch) and the plan for that day was to hike, to visit the former Arab village on the hill called Sataf.

While hiking we were impressed by the great nature which was almost the same as for example Abraham saw it.

As we finally reached it, Mattan prepared Indian tea and we just sat and talked. Then I realized that I personally do not celebrate Sunday like that, which is a pity in my opinion.